

Деякі аспекти визначення поняття «державна реєстрація»

Солонар А.В., асистент кафедри права СумДУ

Сьогодні особливу увагу як з боку законодавців так і науковців привертає сфера державної реєстрації юридичних осіб та фізичних осіб-підприємців. Наукове співтовариство неоднозначно визначає поняття державної реєстрації, що, в свою чергу, актуалізує необхідність дослідження даного поняття на теоретичному рівні.

Якщо звернутися до тлумачного словника української мови, то термін «реєстрація» визначається як взяття на облік, внесення до списку або книги якихось даних, записів про певні факти [1]. З цього визначення можна сказати, що державна реєстрація це взяття на державний облік, внесення до державного реєстру якихось даних про певні факти – появу нового суб'єкта права.

У юридичних словниках та енциклопедіях надається визначення державної реєстрації: державна реєстрація (пізньолат. *registratio* – внесення до списку, переліку) – письмовий запис або фіксація іншим чином фактів, явищ, відомостей чи певних матеріальних об'єктів з метою їх державного обліку та контролю, засвідчення дійсності і надання їм законного (легітимного) статусу [2, с. 162]; державна реєстрація суб'єкта підприємництва – необхідна умова здійснення всіх видів підприємницької діяльності, основним призначенням якої є здійснення контролю за законністю виникнення, зміни та припинення правового статусу суб'єктів підприємництва [3, с. 147].

У даному випадку мова йде про функцію державного обліку, контролю за законністю виникнення, зміни та припинення правового статусу суб'єкта підприємницької діяльності.

Закон України «Про державну реєстрацію юридичних осіб та фізичних осіб-підприємців», а саме ст. 4 зазначає, що державна реєстрація юридичних осіб та фізичних осіб підприємців – це засвідчення факту створення або припинення юридичної особи, засвідчення факту набуття або позбавлення статусу підприємця фізичною особою, а також вчинення інших реєстраційних дій, які передбачені цим Законом, шляхом внесення відповідних записів до Єдиного державного реєстру.

Проте, на думку В.І. Маркова і С.В. Ляшенко, навряд чи необхідно так широко трактувати термін державної реєстрації, включаючи в нього крім самого безпосереднього процесу державної реєстрації суб'єкта підприємницької діяльності (шляхом включення суб'єкта до реєстру), ще й спеціальні процедури, пов'язані з державною реєстрацією змін і доповнень установчих документів, перереєстрацією СПД та інші – подібне штучне «обваження» даного терміна не сприяє належній чіткості й об'єктивності закону [4, с. 60]. В.І.Марков пропонує законодавчо закріпити наступне легальне визначення терміну «державна реєстрація СПД» – це процес легалізації СПД (юридично обов'язкова умова реалізації права на підприємницьку діяльність), який здійснюється шляхом проведення передбачених законом процедур органом державної реєстрації, що завершується включенням (внесенням) запису про такого суб'єкта до Єдиного державного реєстру СПД, з видачею зареєстрованому суб'єктові офіційного свідоцтва про його державну реєстрацію [5, с. 13].

Але, якщо дивитися на дане визначення з огляду на основну функцію державного реєстратора, то варто відзначити, що воно відображає суть саме реєстраційної діяльності і яким шляхом вона здійснюється.

У свою чергу, з позицій адміністративного права державна реєстрація фізичних осіб-підприємців розуміється як врегульована нормативно-правовими актами діяльність державного реєстратора, змістом якої є вчинення певних реєстраційних дій шляхом внесення відповідних записів до Єдиного державного реєстру [6, с. 11-112].

В.Ф. Попондопуло розуміє державну реєстрацію як юридично обов'язкову умову реалізації права на підприємницьку діяльність у результаті загального конституційного дозволу [7, с. 110].

Н.О.Саніахметова вважає, що державна реєстрація є загальною умовою здійснення підприємницької (господарської) діяльності будь-яким її суб'єктом незалежно від його організаційно-правової форми і виду здійснюваної діяльності [8, с. 7].

О.С. Янкова вказує, що державною реєстрацією досягається констатація факту виникнення нового суб'єкта права і ведення певного обліку цих осіб [9, с. 396].

З огляду на вищевказані думки науковців, державною реєстрацією виступає певна передумова, умова у реалізації права на підприємницьку діяльність, певний етап здійснення цього

права. Тому державний реєстратор у даному випадку буде виступати як посадова особа, яка діє відповідно до законодавства та від імені держави і сприяє реалізації конституційного права на підприємницьку діяльність, надає можливість реалізації даного права.

У свою чергу І.М. Лазарев визначає поняття реєстрації простіше, а саме реєстрація є одним з видів адміністративних процедур, здійснюваних органами виконавчої влади у взаємовідносинах із громадянами і їх організаціями [10, с. 17].

Варто звернути увагу на думку, яка висловлена проф. В.С.Щербіною, що реєстрація підприємств є процесуально-правовою дією, внаслідок якої підприємства включаються до Єдиного державного реєстру підприємств та організацій [11, с. 74]. С.В. Лихачов визначає більш широко реєстраційну процедуру як передбачений законом порядок дій, що вчинюються органом державної реєстрації з метою фіксації юридичних фактів, відображають виникнення, зміну або припинення статусу суб'єкта підприємницької діяльності [12, с. 11].

Отже, з огляду на все вищезазначене, найбільш доречним, на нашу думку буде наступне визначення державної реєстрації: державна реєстрація - засвідчення факту появи, зміни чи припинення суб'єкта права шляхом внесення відповідних записів до Єдиного державного реєстру та здійснення державного обліку і контролю за законністю вищевказаних дій.

Література:

1. Кусайкіна Н. Д. Сучасний тлумачний словник української мови [Електронний ресурс] / Н. Д. Кусайкіна, Ю. С. Цибульник. – Режим доступу : <http://www.twirpx.com/file/157372/>.
2. Великий енциклопедичний юридичний словник / за редакцією акад. НАН України Ю.С. Шемшученка. – К. : ТОВ «Вид-во «Юридична думка», 2007. – 992 с.
3. Правознавство : словник термінів : навч. посіб. / [за ред. В. Г. Гончаренка]. – К. : Юрисконсульт, КНТ, 2007. – 636 с.
4. Марков В. И. Совершенствование законодательного обеспечения целей государственной регистрации субъектов предпринимательской деятельности в Украине / В. И. Марков, С. В. Ляшенко // Экономика и право. – 2003. – № 1. – С. 58–63.
5. Марков В. І. Створення та реєстрація суб'єктів підприємництва недержавного сектору економіки : автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. юрид. наук : спец. 12.00.04 «Господарське право. Господарсько-процесуальне право» / В. І. Марков. – Донецьк, 2004. – 20 с.
6. Апанасюк О. Г. Державна реєстрація фізичних осіб-підприємців: мета та завдання / О. Г. Апанасюк // Право і безпека. – 2006. – № 5'1. – С. 111–113.
7. Попондопуло В.Ф. Правовой режим предпринимательства / В.Ф.Попондопуло. – Санкт-Петербург: Изд-во Санкт-Петербургского университета, 1994. – 208 с.
8. Саниахметова Н.А. Юридический справочник предпринимателя / Н. А. Саниахметова. - изд. седьмое, перераб. и доп. - Х.: ООО «Одиссей», 2005. – 992 с.
9. Хозяйственное право: учебник / Под ред. Мамутова В.К. – К.: Юринком Интер, 2002. – 912 с.
10. Лазарев И. М. Административные процедуры в сфере взаимоотношений граждан и их организаций с органами исполнительной власти в Российской Федерации: автореф. дисс. канд. юрид. наук / И. М. Лазарев. – М., 2002. – 20 с.
11. Щербина В.С. Господарське право України: навч. посібник / В.С. Щербина. – К.: Юрінком Інтер 2001. – 384 с.
12. Лихачов С.В. Дозвільне провадження в адміністративному процесі: автореф. дис. канд. юрид. наук / С.В. Лихачов. - Х, 2001.- 20 с.

Міжнародно-правове забезпечення стабільності та безпеки суспільства: матеріали науково-теоретичної конференції викладачів, аспірантів та студ. юридичного фак-ту, м. Суми, 25 травня 2013 р. / Ред.кол.: А.М. Куліш, М.М. Бурбіка, М.І. Логвиненко, В.М. Семенов, А.В. Баранова. — Суми: СумДУ, 2013. — С. 199-201.